Avdragsrätt för amortering av studieskuld

Av kammarrättsrådet Nils G. Lindqvist

1944 års allmänna skattekommitté har i maj 1951 såsom del V av sitt betänkande avlämnat förslag angående studieskulders behandling i beskattningshänseende (S.O.U. 1951: 13). I det följande skall lämnas en redogörelse för betänkandets huvudsakliga innehåll. Jag skall därvid emellertid icke uppehålla mig vid de resonemang, som lett fram till det framlagda förslaget utan endast lämna en översikt över de föreslagna bestämmelserna och deras innebörd.

Enligt gällande rätt medgives vid inkomsttaxeringen icke avdrag för kapitalavbetalning å skuld. Från denna huvudregel föreslår kommittén, att undantag i viss utsträckning skall göras för avbetalning å studieskuld.

1. Akademisk eller därmed jämförlig examen förutsättning för avdragsrätt.

Avdragsrätt för amortering å studieskuld är självfallet starkast motiverad, då den skattskyldige därigenom beredes en mera påtaglig skattelättnad, d. v. s. i sådana fall, då denna påkostat sig en mera kvalificerad utbildning. Kommittén kommer för sin del till det resultatet, att den enda praktiskt möjliga gränsdragningen är att endast kostnad efter avlagd studentexamen eller därmed jämförlig examen får tagas i beräkning vid bestämmande av avdragsgilla studieskulder.

Enligt kommitténs mening torde det vidare, för att i utbildning nedlagda kostnader skola kunna betraktas som investering i förvärvskälla, bliva nödvändigt att fordra, att utbildningen avslutats med examen eller på därmed jämförligt sätt. Härigenom komma visserligen personer, vilka avbryta sina studier, att uteslutas från avdragsrätt, en nackdel, som emellertid icke torde kunna undvikas, om det skall bliva möjligt att bedöma, huruvida kostnad för utbildning är en nödvändig utgift för intäkternas förvärvande i viss förvärvskälla eller skäligheten av i en utbildning nedlagda kostnader.

Enligt förordningen den 16 juni 1950 angående studielån med statlig kreditgaranti kan garantilån till studerande utlämnas till studerande vid vissa läroanstalter. Kommittén finner denna förordning giva viss ledning vid bedömande av vilka fall, som inrymmas i systemet, men anser att den i nämnda förordning gjorda uppräkningen dock icke kan anses uttömmande. Kommittén anser, att en kartläggning av området bör ske genom riksskattenämnden i samråd med sakkunniga.

2. Amorteringen skall vara att anse såsom nödvändig utgift för inkomsternas förvärvande i viss förvärvskälla.

Av de skäl, som föranlett kommittén att anse, att studieskuld intager en särställning i förhållande till andra lånade medel, som använts för konsumtion — nämligen att studiekostnad bör kunna betraktas såsom investering i förvärvskälla — följer, att en ytterligare förutsättning för avdragsrätten bör vara, att utbildningen kommer till användning i en förvärvskälla.

I princip bör således enligt kommitténs mening för att amortering skall utgöra avdragsgill utgift i förvärvskälla krävas, att den genom studierna vunna utbildningen är nödvändig för intäkternas förvärvande. Det skulle emellertid leda till orimliga resultat, om man allt för hårt hölle på denna princip. Det kan sålunda enligt kommitténs mening icke vara rimligt att vägra en skattskyldig, helt eller delvis, avdrag

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:13:59

för studieskulder för en högre examen, därför att han efter examen valt en bana, för vilken en lägre examen varit tillräcklig. Om en skattskyldig med akademisk examen blir folkskollärare, bör han således enligt kommitténs mening vara berättigad till avdrag för amortering å studieskuld lika väl som om han blivit läroverkslärare. Kommittén anger som sin ståndpunkt, att så snart en skattskyldig ägnar sig åt en förvärvsverksamhet, som ligger i linje med den vunna utbildningen, d. v. s. sådan förvärvsverksamhet, för vilken den skattskyldiges examen är till väsentligt gagn, böra avbetalningar å studieskuld i princip betraktas såsom avdragsgilla.

Kommittén anser tillika, att avdraget för avbetalning å studieskuld skall bindas till den förvärvskälla, i vilken studieskulden är att anse såsom investering. För att detta villkor skall kunna upprätthållas, bör avdrag för amortering icke medgivas med högre belopp än vad som återstår av den under förvärvskällan deklarerade inkomsten, sedan övriga utgifter i förvärvskällan frånd ragits. Avdrag för underskott i förvärvskällan får således icke till någon del omfatta amortering. Härigenom hindras den skattskyldige att göra avdrag för amortering från annan egen eller makes inkomst.

3. *Avdragsgill studieskuld.*

Beträffande storleken av det belopp, som skall få avdragas, kan man enligt kommitténs mening icke utan vidare godtaga alla skulder, som en skattskyldig med högre utbildning ådragit sig efter studentexamen eller därmed jämförlig examen. Endast verkliga studieskulder böra komma i fråga till avdrag. Kommittén finner den enda praktiskt framkomliga vägen vara att införa en schablon, innebärande avdragsrätt för verkliga studieskulder, dock att avdragens summa icke får överstiga ett visst belopp. Kommittén föreslår, att avdragsrätten bör bestämmas så, att avdrag för studieskulder skall få medgivas med högst ett belopp, svarande mot 2.500 kronor multiplicerat med genomsnittliga antalet studieår för respektive studieriktning. För varje skattskyldig, som önskar erhålla avdrag för amortering å studieskuld skall således enligt denna beräkningsgrund fastställas en avdragsgill studieskuld.

Exempel: Antag att den genomsnittliga studietiden för juris kandidatexamen är 5 år. Enligt huvudregeln kan då såsom avdragsgill studieskuld fastställas högst 12.500 kronor (5×2.500). Om en skattskyldig avlägger sådan examen på fyra år, bör för honom såsom avdragsgill studieskuld kunna fastställas högst 10.000 kronor (4×2.500).

Har en skattskyldig endast under en del av studietiden bestridit studiekostnaderna med lån, bör principiellt hänsyn endast tagas till det antal år, studiekostnaderna bestritts med lån. Denna princip torde emellertid av praktiska skäl icke vara möjlig att upprätthålla, varför kommittén i stället föreslår en bestämmelse av innehåll, att om det är uppenbart, att studieskuld, som skattskyldig ådragit sig för akademisk eller därmed jämförlig examen, allenast belöper å en del av studietiden, den enligt huvudregeln beräknade studieskuldens belopp skall jämkas med hänsyn till förhållandena i det särskilda fallet.

Exempel: En skattskyldig har avlagt en examen, som genomsnittligt kräver en studietid av 6 år. Under 4 år har han underhållits av föräldrar och för bestridande av studiekostnaderna under 2 år har han lånat 6.000 kronor. Den avdragsgilla studieskulden bestämmes till 5.000 kronor.

Den omständigheten, att tillgångar genom arv, testamente eller gåva kunna tillfalla skattskyldiga på olika tidpunkter, kan medföra, att med ovan angivna avdragsregler, en skattskyldig kan bliva mera gynn-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:13:59

samt behandlad i beskattningshänseende än en annan. För att i görligaste mån vinna en likformig behandling i beskattningshänseende föreslår kommittén, att såsom avdragsgill studieskuld icke i något fall skall få godkännas högre belopp än skillnaden mellan den skattskyldiges samtliga skulder och hans till statlig förmögenhetsskatt skattepliktiga tillgångar vid utgången av det beskattningsår, under vilket studierna avslutas.

Av samma skäl föreslår kommittén, att om en skattskyldig erhåller tillgångar genom arv, testamente eller gåva efter utgången av det beskattningsår, under vilket studierna avslutats, skall vad han sålunda erhållit avdragas från det belopp, som taxeringsmyndigheterna enligt den ovan angivna schablonberäkningen kan godkänna som avdragsgill studieskuld.

Exempel: Antag att en skattskyldig avlägger examen år 1956. Han har använt 5 år för studierna, vilket antages utgöra genomsnittlig studietid. Han har hela tiden studerat på skuld och vid utgången av år 1956 har han en skuld på 15.000 kronor och icke några skattepliktiga tillgångar. I 1958 års självdeklaration yrkar han avdrag för amortering å studieskuld och uppger därvid, att han under beskattningsåret 1957 ärvt 10.000 kronor. Taxeringsmyndigheterna skola då såsom avdragsgill studieskuld godkänna 12.500 kronor minskat med 10.000 kronor, d. v. s. 2.500 kronor.

4. Förmögenheten skall vara negativ.

Kravet på att den som avdragsgill godkända studieskulden icke får överstiga skillnaden mellan den skattskyldiges skulder och skattepliktiga tillgångar kan av naturliga skäl icke upprätthållas under hela amorteringstiden. Sedan den avdragsgilla studieskulden fastställts, kan man således icke såsom villkor för avdragsrätt för amortering kräva, att den skattskyldiges studieskulder med minst amorteringens belopp överstiga hans skattepliktiga tillgångar. Enligt kommitténs mening bör det vara tillfyllest, att den skattskyldiges förmögenhet är negativ vid ingången av det beskattningsår amorteringen sker. Vid bedömande av huruvida en skattskyldig har negativ förmögenhet eller icke, synes, om han är gift, böra tagas hänsyn även till andra makens förmögenhetsförhållanden.

5. Det årliga avdragets storlek.

I fråga om det årliga avdragets storlek förutsätter kommittén icke några andra begränsningar än att avdraget icke får överstiga beloppet av under beskattningsåret verkställd skuldavbetalning samt att avdrag icke får medgivas med högre belopp än vad som återstår av den under förvärvskällan deklarerade intäkten, sedan övriga utgifter i förvärvskällan avdragits. Sedan en vid taxering avdragsgill studieskuld fastställts, skall således den skattskyldige vid taxering medgivas avdrag för amorteringar, så länge hans förmögenhet vid beskattningsårets ingång är negativ, till dess summan av medgivna avdrag uppgår till det belopp, som fastställts såsom avdragsgill studieskuld.

6. Förfarandet.

Införande av bestämmelser om avdragsrätt för avbetalning å studieskuld torde utan tvivel medföra ett visst merarbete för taxeringsmyndigheterna. Kommittén är därför angelägen om att taxeringsmyndigheternas arbete underlättas så mycket som möjligt. En förenkling av förfarandet bör kunna vinnas, om en särskild blankett upprättas för den, som önskar komma i åtnjutande av avdrag. Blanketten, som skall ifyllas av den skattskyldige och biläggas självdeklarationen, bör upprättas så, att den ger en klar överblick över den skattskyldiges tillgångar och skulder. Beträffande skulderna bör

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:13:59

RR Regeringsrätten RÄTTSFALL

Belöning för brottslings gripande utgör ej skattepliktig intäkt.

Besvär av TI angående köpmannen B:s inkomsttaxering år 1948. — I enlighet med av Kungl. Maj:t den 8 november 1946 lämnat bemyndigande utfäste ÖÄ den 11 i samma månad en belöning av högst 500 kr till den eller de personer, som till vederbörande polismyndighet lämnade sådana upplysningar, att desamma kunde leda till upptäckande av den eller de personer, vilka gjort sig skyldiga till de å skilda platser i Stockholm den 12, 20 och 26 oktober samt den 2 november 1946 verkställda sprängningarna. Sedan nya sprängningar verkställts den 9 och den 16 november 1946, ställde Kungl. Maj:t på framställning av ÖÄ ytterligare medel till förfogande, varefter ÖÄ höjde den av allmänna medel utfästa belöningen till högst 10.000 kr. Den 11 november 1946 hade vidare Svenska Brandskyddsföreningen till ÖÄ förklarat, att föreningen i anledning av de många

---

upplysningar lämnas om långivare, den dag lånet erhållits, ävensom uppgifter om studiernas början och slut, examen, plan för amortering m. fl. uppgifter, som kunna vara av betydelse för bedömande av huruvida skulden tillkommit för bestridande av den skattskyldiges utgifter för högre utbildning eller icke. Vidare skall den skattskyldige lämna uppgifter om vad som under beskattningsåret tillfallit honom genom arv, testamente eller gåva. Efter anmaning skall den skattskyldige givetvis vara beredd att styrka att avbetalningar skett.

Taxeringsmyndigheterna hava därefter att med ledning av uppgifterna på blanketten och den utredning, som i övrigt kan anses erforderlig, taga ställning till i vad mån den skattskyldiges yrkande kan bifallas. Taxeringsmyndigheterna undersöka därvid, huruvida den skattskyldige utövar sådan verksamhet, att avdragsrätt över huvud taget kan ifrågakomma samt i vad mån uppgiven skuld kan anses utgöra skuld, som åsamkats för högre utbildning.

Det torde bliva nödvändigt, att den skattskyldige insänder blankett med uppgifter angående sina förmögenhetsförhållanden m. m. varje år. Detta med hänsyn till bl. a., att han skall redovisa under beskattningsåret erhållna arv och gåvor och med hänsyn till att skuldredovisningen i självdeklarationen är summarisk. Denna uppgiftsskyldighet torde böra fullgöras varje år den skattskyldige avlämnar självdeklaration, även om den skattskyldige av någon anledning ett år icke gjort skuldavbetalning, för vilken han yrkar avdrag.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-16 17:13:59